

w sprawie wyrażenia opinii dotyczącej spełnienia warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu oraz związku studiów ze strategią uczelni w ramach postępowania z wniosku Dolnośląskiej Szkoły Wyższej z siedzibą we Wrocławiu o pozwolenie na utworzenie w Filii w Chorzowie studiów na kierunku pedagogika specjalna na poziomie jednolitych studiów magisterskich o profilu praktycznym

§ 1

Na podstawie art. 245 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 258 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 478) Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej, po zapoznaniu się z opinią zespołu do spraw kształcenia nauczycieli, wyraża:

negatywną opinię

w związku z tym, że nie są spełnione warunki prowadzenia studiów na kierunku pedagogika specjalna na poziomie studiów jednolitych magisterskich o profilu praktycznym.

Uzasadnienie:

1. Nie jest spełniony warunek określony w art. 67 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. 2021 r. poz. 478), bowiem efekty uczenia się nie w pełni uwzględniają uniwersalne charakterystyki pierwszego stopnia określone w ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2020 r. poz. 226), oraz charakterystyki drugiego stopnia określone w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 3 tej ustawy. Opis kierunkowych efektów uczenia się, zakładanych dla kierunku pedagogika specjalna, będącego przedmiotem wniosku, nie wskazuje stopnia zaawansowania wiedzy, np. PedSpP_W01 Absolwent zna i rozumie miejsce pedagogiki specjalnej w systemie nauk w ujęciu historycznym, kulturowym oraz jej przedmiotowych i metodologicznych powiązaniach z innymi dyscyplinami; współczesne kierunki rozwoju pedagogiki specjalnej i jej osiągnięcia, nurty i systemy; subdyscypliny pedagogiki specjalnej; terminologię, koncepcje i teorie). W przypadku opisu efektów uczenia się w zakresie umiejętności Wnioskodawca nie uwzględnił określenia poziomu złożoności umiejętności, które powinien osiągnąć absolwent kierunku, nie jest zatem możliwe dokonanie oceny, czy efekty uczenia się odpowiadają 6 poziomowi Polskiej Ramy Kwalifikacji. Nieprawidłowości te sprawiają, że nie jest możliwe opracowanie rzetelnego i wiarygodnego systemu sprawdzania i oceniania efektów uczenia się osiągniętych przez studentów, np. w efekcie PedSP_W02 zakłada się, że absolwent zna i rozumie główne orientacje badawcze pedagogiki specjalnej, jednak nie wskazano tych orientacji, umieszczając w nawiasie informacje odnoszące się do następującej kwestii: „m.in. filozoficzne źródła koncepcji świata społecznego i koncepcji wiedzy”.
2. Opis efektów uczenia się nie odzwierciedla w pełni praktycznego profilu studiów. Wśród kierunkowych efektów uczenia się liczba efektów w zakresie wiedzy jest równoważna liczbie efektów w zakresie umiejętności. Niektóre z efektów w zakresie umiejętności to efekty generyczne, niespecyficzne dla wnioskowanego kierunku, jak np.: posługiwanie się odpowiednimi ujęciami teoretycznymi w zakresie analizowania motywów i wzorów zachowań (PedSpP_U01), samodzielne zdobywanie i przetwarzanie wiedzy w celu

rozwiązywania złożonych problemów pedagogicznych, rehabilitacyjnych, resocjalizacyjnych (PedSpP_U03), posługiwanie się językiem specjalistycznym i różnymi kanałami komunikacyjnymi (PedSpP_U03).

3. Z matrycy efektów uczenia się wynika, że każdy z efektów osiągany jest przez studentów na kilku zajęciach, przy czym nie jest określone, w jakim zakresie dany efekt jest osiągany na każdym z tych zajęć, ani też w programie studiów nie jest przewidziana podsumowująca ocena osiągnięcia danego efektu, np.: założono, że efekt „Absolwent zna i rozumie koncepcje człowieka: filozoficzne, psychologiczne i społeczne - stanowiące teoretyczne podstawy działalności w pedagogice specjalnej i prowadzonych w tym obszarze badań, w tym diagnostycznych” (PedSpP_W03) będzie osiągany przez studentów w ramach 17 zajęć, efekt PedSpP_U02 – Absolwent potrafi samodzielnie zdobywać i przetwarzać wiedzę, dobierać środki i metody pracy w celu rozwiązania konkretnych problemów edukacyjnych, wychowawczych, terapeutycznych, rehabilitacyjnych, resocjalizacyjnych, korzystając z różnych źródeł (w języku rodzimym i obcym); samodzielnie formułować wnioski i zaprezentować wyniki badań z wykorzystaniem ICT – w trakcie realizacji 18 zajęć.
4. Kilka efektów uczenia się, zapisanych w standardzie kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela pedagoga specjalnego, przypisanych zostało do jednego efektu wnioskowanego kierunku studiów, co powoduje, że nie zostały wyartykułowane niektóre kwestie, istotne dla wykształcenia pedagoga specjalnego. Na przykład: efekt PedSpP_W03 Absolwent zna i rozumie koncepcje człowieka: filozoficzne, psychologiczne i społeczne, stanowiące teoretyczne podstawy działalności w pedagogice specjalnej i prowadzonych w tym obszarze badań, w tym diagnostycznych nie ujmuje aspektu wiedzy o koncepcjach rehabilitacji, edukacji, resocjalizacji i terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz różnorodnych uwarunkowań tych procesów. W efekcie PedSpP_W03 pojawia się odniesienie do nieistniejącego w standardzie efektu III_1.1.1.17. W efekcie PedSpP_U04 pojawia się informacja, że absolwent powinien umieć „porozumiewać się z osobami pochodzącymi z różnych środowisk i prowadzić debatę”, nie pojawia się w nim natomiast postulowana w standardzie umiejętność skutecznego porozumiewania się w pracy zespołowej w grupie nauczycieli, rodziców i innych specjalistów oraz posługiwanie się językiem polskim w sposób adekwatny do wieku uczniów. Ze względu na fakt, że jedną z proponowanych specjalności jest *surdopedagogika*, zakładająca pracę z uczniami ze szczególnymi trudnościami w zakresie mowy i języka, element nabycia przez studentów odpowiednich kompetencji komunikacyjnych, także w języku migowym /z wykorzystaniem fonogestów, nie jest sformułowany w sposób wystarczająco precyzyjny, umożliwiając następnie weryfikację osiągnięcia efektów uczenia się.
5. Program studiów jest nie w pełni zgodny z zapisami standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela pedagoga specjalnego, stanowiącego załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. z 2019 r. poz. 1450, z późn. zm.). W ww. standardzie zapisano, że liczba godzin zajęć zorganizowanych dla kierunku pedagogika specjalna powinna wynosić co najmniej 2630 godzin (w przypadku logopedii – 3030) i obejmować następujące moduły:

A. Kształcenia ogólnego, B. Przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, C. Kształcenia kierunkowego, D. Edukacji włączającej, E. Przygotowania w ramach specjalności, F. Wsparcie warsztatu pracy pedagoga specjalnego, G. Metodologia badań naukowych. Praktyka odpowiedniego typu przypisana jest do modułów B, C, D i E. W standardzie określono szczegółowo zajęcia, grupy zajęć oraz typy i liczbę godzin praktyk, które powinni realizować studenci kierunku pedagogika specjalna, praktyka odpowiedniego typu przypisana jest do modułów B, C, D i E. Dla kształcenia specjalnościowego w ramach jednej z określonych specjalności standard wyznacza 640 godzin zajęć (w tym 400 w zakresie przygotowania merytorycznego oraz 240 w ramach przygotowania dydaktyczno-metodycznego) oraz 120 godzin praktyk zawodowych – specjalnościowych. Studenci jednolitych studiów magisterskich obowiązkowo powinni także zrealizować moduł edukacji włączającej, obejmujący 390 godzin zajęć oraz 120 godzin praktyk. W analizowanym programie studiów zaproponowano łącznie 2455 godzin zajęć, jest to więc liczba zbyt mała w stosunku do wymagań standardu. Dla kształcenia w ramach specjalności zaproponowano także zbyt mało godzin (540 zamiast 640).

6. Zastrzeżenia budzi przypisanie zajęć do modułu D. Edukacja włączająca, opisane w załączniku 1D. Zajęcia włączone do tego modułu mają znaczenie dla ogólnego wykształcenia pedagoga specjalnego ale nie dotyczą one bezpośrednio nowego modelu edukacji uczniów z niepełnosprawnościami – edukacji włączającej. Jako przykłady można podać: *regulacje prawne i orzecznictwo w edukacji integracyjnej* – zajęcia nie odnoszą się do modelu edukacji włączającej, ale integracyjnej; *pedagogika społeczna* – zajęcia mają charakter ogólny, należą do zajęć podstawowych dla kierunku; *metodyka zajęć wyrównawczych i korekcyjno-kompensacyjnych* – takie zajęcia mogą być częścią edukacji włączającej, ale zasadniczo odbywają się w grupach uczniów z określoną trudnością, podobnie – *metodyka nauczania indywidualnego*. Mając na uwadze fakt, że moduł edukacji włączającej jest nowym elementem kształcenia pedagogów specjalnych i jego celem jest przygotowanie absolwentów do pracy w szkolnictwie ogólnodostępnym w grupach zróżnicowanych, zaproponowane zajęcia oraz treści problemowe przypisane im w sylabusach – nie realizują tego celu. Brak jest odniesień do projektowania uniwersalnego w edukacji i kształcenia kompetencji w zakresie pracy w grupach zróżnicowanych na różnych etapach edukacji i różnych przedmiotach szkolnych (poświęcono temu tylko jedno zajęcia o nazwie tożsamej z nazwą modułu D3 - *Metodyka kształcenia w grupach zróżnicowanych*). Zajęcia dotyczące konstruowania programów wychowawczych umieszczone zostały błędnie w module D2 zamiast D4.
7. Zastrzeżenia budzi dobór literatury. Niektóre publikacje pojawiają się jako obowiązujące dla kilku zajęć, np.: „Dzieci o specjalnych potrzebach komunikacyjnych. Diagnoza – edukacja – terapia” - red. B. Winczura jest lekturą dla studentów realizujących zajęcia: *komunikacja alternatywna i wspomagająca oraz terapia zaburzeń mowy*, a książka Z. Tarkowskiego „Dziecko nie mówi: dlaczego, czy i kiedy zacznie?” dla zajęć: *teoria komunikacji i mowy oraz zaburzenia mowy i zdolności komunikacyjnej*. Zajęcia specjalistyczne, np. *surdopedagogika*, nauczane są w oparciu o lektury o charakterze ogólnym, np. „Pedagogika specjalna: podręcznik akademicki”, Deborah Deutsch Smith.
8. Uczelnia nie zapewnia zasobów bibliotecznych niezbędnych do prowadzenia studiów na kierunku pedagogika specjalna ze względu na niepełną listę publikacji z zakresu pedagogiki

specjalnej (zwłaszcza surdopedagogiki). Wśród lektur dla studentów specjalności *surdopedagogika* brak publikacji polskich surdopedagogów, brak jest także odniesień do artykułów naukowych z czasopism z zakresu pedagogiki specjalnej. Do zajęć *surdopsychologia* nie podano lektur uzupełniających, zaś lekturą podstawową jest rozdział S. Kowalika - wybitnego specjalisty zajmującego się niepełnosprawnością, ale nie surdopsychologią (Kowalik, S. (2007), *Psychologiczne podstawy niepełnosprawności i rehabilitacji*, w: J. Strelau (red) „Psychologia. Podręcznik akademicki”, (wyd.2). Niektóre zajęcia, np.: *czas wolny w internacie, warsztaty umiejętności wychowawczych w pracy z osobami niesłyszącymi i słabosłyszącymi* – będą przygotowywane na podstawie publikacji ogólnych, dotyczących danego zagadnienia – ale nie w odniesieniu do uczniów niesłyszących i słabosłyszących.

9. Zastrzeżenia budzi rozplanowanie zajęć, bowiem w harmonogramie realizacji programu studiów zapisano, że zajęcia na 10-semestralnych studiach realizowane będą w systemie niestacjonarnym, w czasie zjazdów weekendowych. Przewiduje się 10 zjazdów rocznie, a zajęcia zaplanowano w godzinach 8.00-20.50. Zaplanowanie zajęć w godzinach 8.00-20.50 w kolejne dwa dni nie zapewnia zachowania higieny pracy umysłowej.
10. Nie jest spełniony warunek określony w art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2021 poz. 478), bowiem struktura kwalifikacji kadry kierunku nie jest dostosowana do celów, efektów i zakresu kształcenia na wnioskowanym kierunku i nie umożliwia prawidłowej realizacji zajęć. W kadrze brakuje osób o pełnych kwalifikacjach surdopedagoga, prowadzącego badania naukowe w tym zakresie oraz osób o pełnych kwalifikacjach nauczyciela – surdologopedy i surdopsychologa, w celu prowadzenia zajęć w zakresie pedagogiki osób z dysfunkcją słuchu. Powyższe skutkuje nieprawidłowościami w zakresie realizacji zajęć. Doktor habilitowana, której przydzielono prowadzenie kluczowych zajęć dotyczących osób z dysfunkcją słuchu (wykład pt. *Surdopedagogika*) nie posiada w dorobku ani jednej publikacji z zakresu surdopedagogiki, jest doktorem pedagogiki i posiada habilitację w zakresie pracy socjalnej. Kolejna osoba, doktor, której powierzono zajęcia *wczesna rehabilitacja dzieci z wadą słuchu* posiada publikacje z zakresu pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością intelektualną, odbyła liczne kursy i szkolenia, ale brak informacji o jej kompetencjach w zakresie prowadzenia badań naukowych lub pracy pedagogicznej z małymi dziećmi z dysfunkcją słuchu. Osoba ze stopniem doktora w dyscyplinie psychologia posiada publikacje dotyczące problematyki psychologii rozwoju i wychowania człowieka, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki rodziny, brak natomiast w jej dorobku publikacji dotyczących zaplanowanych dla niej zajęć – *surdopsychologii*. Brak jest także publikacji dotyczących pracy z dzieckiem z dysfunkcją słuchu u kolejnych osób, którym powierzono zajęcia z zakresu surdopedagogiki, dotyczy to następujących zajęć: *metody terapii indywidualnej dziecka z wadą słuchu, wczesna rehabilitacja dzieci z wadą słuchu, surdopsychologia*. Zajęcia z zakresu logopedii, niezbędne dla osób przygotowujących się do pracy z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami mowy i języka wynikającymi z dysfunkcji słuchu miałyby prowadzić osoby bez kwalifikacji logopedy. Nie przedstawiono także kwalifikacji do nauczania metody fonogestów osoby, która ma uczyć studentów tej metody w ramach zajęć *język migowy, daktylografia i fonogesty*. Z analizowanej dokumentacji wynika, że pełne uprawnienia logopedyczne (ale bez dorobku naukowego w tym zakresie) posiada jedynie jedna osoba ze stopniem

zawodowym magistra, natomiast jedyną osobą z pełnymi kwalifikacjami surdopedagoga jest inna magister, jednak jej dorobek naukowy obejmuje tylko 5 rozdziałów w publikacjach zbiorowych z zakresu surdopedagogiki z lat 2015-2017.

§ 2

1. Uczelnia niezadowolona z uchwały może złożyć wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.
2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, należy kierować do Polskiej Komisji Akredytacyjnej w terminie 14 dni od dnia doręczenia uchwały.
3. Na składającym wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, na podstawie art. 245 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, ciąży obowiązek zawiadomienia Ministra Edukacji i Nauki o jego złożeniu.

§ 3

Uchwałę Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej otrzymują:

1. Minister Edukacji i Nauki,
2. Rektor Dolnośląskiej Szkoły Wyższej z siedzibą we Wrocławiu.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Krzysztof Diks